

NRK Sapmi

Prøvesteinen dypt nede i fjellet

Kan gruvedrifta styrke samisk språk og kultur – eller vil den ødelegge reindriffta? Dette skal seks personer vurdere tirsdag, og svaret de kommer fram til kommer prege debatten i nord i lang tid.

NUSSIR OG ULVERYGGEN: Innerst i Repparfjorden planlegger Nussir ASA gruvedrift. Det aller meste kommer til å skje under overflaten.
FOTO: KSENIA NOVIKOVA / NRK

[Eilif Andreas Aslaksen](#) @EilifAslaksenJournalist

Publisert 15.09.2017, kl. 16:23

Tirsdag 19. september møtes Raymond Robertsen, Bente Haug, Runar Sjøstad, Marit Kirsten Anti Gaup, Mathis Nilsen Eira og Hartvik Hansen på Båtsfjord hotell og camping. De utgjør styret i Finnmarkseiendommen - Finnmarkkuopmodat, forkortet til FeFo.

Robertsen, Haug og Sjøstad er valgt av Finnmark fylkesting, mens Anti Gaup, Nilsen Eira og Hansen er valgt av Sametinget.

De er valgt for å «legge til rette for at grunn og naturressurser i Finnmark fylke forvaltes på en balansert og økologisk bærekraftig måte til beste for innbyggerne i

fylket og særlig som grunnlag for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv.»

Det er slik formålsparagrafen i finnmarksloven lyder, og som de seks hele tiden må ha i bakhodet når de skal svare ja eller nei til gruvedrift i Repparfjorden.

STYRELEDER OG DIREKTØR: Raymond Robertsen (t.v.) og Jan Olli.
FOTO: CARL-GØRAN LARSSON / NRK

Selskapet Nussir ASA har i mange år jobbet for å utvinne kobber i fjellene Nussir og Ulveryggen som på samisk heter Gumppejuni. Nå skal de seks avgjøre om selskapet skal få driftskonsesjon.

Etter alle solemerker sier Robertsen som er styreleder, Haug og Sjøstad ja, mens Hansen, Anti Gaup og Nilsen stemmer nei.

– Prøvestein

– Det er selvfølgelig en risiko for at FeFo-styret sier ja til Nussir. Jeg stoler på at de som er valgt inn i styret fra Sametinget, vil fronte Sametingets syn som er at denne graven ikke kan etableres.

Aili Keskitalo som ble sametingsvalgets soleklare vinner, var krystallklar i en radiodebatt med Aps Ronny Wilhelmsen for to uker siden. Hun kaller gruvesaken i Kvalsund for en prøvestein.

– Dette er den første mineralsaken i Finnmark av denne dimensjonen etter at den nye finnmarksloven kom og etter at den nye mineralloven trådte i kraft. Derfor er dette en prøvestein for begge lovene, og for Sametingets regler for endret bruk av utmark. Det er også en sak som handler om reindriftns arealvern. I tillegg handler det om miljøet ved at man ønsker å dumpe gruveavfall i fjorden, sa den kommende sametingspresidenten fra Norske Samers Riksforbund (NSR).

JA OG NEI: Aps Helga Pedersen (t.v.) har vært en tydelig gruvetilhenger, mens den kommende sametingspresidenten Aili Keskitalo har sagt et like tydelig nei.
FOTO: INGA RENATE BULJO / NRK

– Lite naturødeleggelser

Samen Jan Olli er direktør i FeFo. Denne uken slapp han sine råd til de seks styremedlemmene. Innstillingen hans ble møtte med krav om at [han måtte sparkes fra jobben](#).

– Jeg forstår alle reaksjonene som har kommet, men vår oppgave er å gjennomføre en helhetlig vurdering. Vårt mandat er å se på alle sidene ved saken, sier Olli. I den elleve siders lange tettskrevne innstillingen konkluderer han med at FeFo er positiv til Nussir ASAs søknad om driftskonsesjon. I tillegg har direktøren lagt ved en hel bunke med utredninger og rettslige betegnninger til de seks i styret.

Olli skriver om de 240 arbeidsplassene som kan komme i Kvalsund-Hammerfest-området takket være gruve drifta. Verdiskapningen anslås til 360 til 550 millioner kroner pr. år.

Direktøren fremhever at de nye fysiske inngrepene i naturen vil bli svært små. Det er vanskelig å se for seg andre prosjekter som innebærer så lite naturødeleggelse.

– Dersom dette tiltaket, med nødvendige avbøtende tiltak for reindriften implementert ikke aksepteres, er det vanskelig å se for seg oppstart av gruvedrift i Finnmark i overskuelig fremtid, skriver han.

SLIK KAN DET BLI: Slik kan Markopnes industriområde bli hvis gruvevirksomheten kommer i gang.

Verdiskapningen av virksomheten er anslått til 360-550 millioner kroner pr. år.

FOTO: REKLAMEHUSET NORD/KVALSUND KOMMUNE

Malmen sikrer språk og kultur?

Olli har også kommet fram til at gruvedrifta med stor sannsynlighet vil danne et godt grunnlag for å sikre framtiden for samisk språk og kultur i Kvalsund kommune.

– Kvalsund kommune har et positivt og aktivt forhold til sin samiske kultur, og bidrar aktivt for å sikre språk og kultur. Styrket kommunal økonomi øker kommunens evne til å bidra med tiltak som styrker språk og kultur. Tiltaket samsvarer slik sett med finnmarkslovens formål og uttalelser i FeFos strategiske plan, skriver FeFo-direktøren.

Jan Olli tar imidlertid et forbehold: At det fortsatt skal være mulig å drive reindrift i de samme områdene hvor gruvene skal etableres. Han peker på de negative

konsekvensene for reindrifta. Olli sier det må inngås klare avtaler mellom reineierne og gruveselskapet før spaden kan stikkes i malmen dypt nede i fjellet.

– Det vil med andre ord ikke være mulig å starte gruvevirksomhet før slik(e) avtale(r) foreligger, skriver han.

INGEN AVTALE: Ann Catharina Lango er leder i reinbeitedistriktet som vil bli berørt av gruvevirksomhet.

FOTO: EWA-MARI HEDMAN / NRK

– Ser ingen gruvevirksomhet

Ann Catharina Lango er leder i reinbeitedistriktet som vil kunne bli mest berørt av gruvene. Hun tror ikke på noen avtale med Nussir ASA.

Reineieren har heller ingen tro på at det blir noen gruver i området.

– Hvis jeg skal spå så ser jeg ingen slik virksomhet. Vi kommer ikke til å gi i fra oss beiteområder og vår egen framtid til selskapet. Derfor kommer vi til å jobbe så langt vi må for at det ikke skal bli noen virksomhet, sier hun.

Ettersom lederen i FeFo-styret er valgt av Finnmark fylkesting, vil Raymond Robertsens stemme føre til at det blir flertall for ja til driftskonsesjon.

REINDRIFTA: Marit Kirsten Anti Gaup og Mathis Nilsen Eira er begge valgt av Sametinget til FeFo-styret. Begge er fra reindriften.
FOTO: CARL-GØRAN LARSSON / NRK

I finnmarksloven er det en egen bestemmelse som gir Sametinget en mulighet til å stoppe saken midlertidig. NSRs presidentkandidat Aili Keskitalo varslet at dette kunne bli en mulighet i radiodebatten før valget.

– Sametinget har et stort ansvar å føre denne saken videre hvis FeFo-styret skulle si ja til Nussir-etableringen, sa hun.

DIREKTØREN: Øystein Rushfeldt er direktør i Nussir ASA.
FOTO: KSENIA NOVIKOVA / NRK

Avgjøres av regjeringen

På kommunestyremøtet i Kvalsund torsdag forutså Nussir-direktør Øystein Rushfeldt at det ville gå ytterligere tid før han får driftskonsesjonen.

– Vi håper at den går raskt til departementet og ikke blir liggende lenge hos direktoratet. Men slike ting vet vi lite og ingenting om i og med at statsapparatet gjennom hele denne saken har vært utrolig vanskelig å ha samtaler med, [sa Rushfeldt](#) .

Tirsdag 19. september behandler FeFo-styret saken. Krever Sametingets styremedlemmer at saken må opp i Sametinget, vil den første muligheten bli 4. desember da det første ordinære plenumsmøtet avvikles. 11. oktober konstitueres det nye Sametinget.